

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

»DOM PUSTILA SEM, DRUŽINO«

Kako je odhod žensk z Goriškega vplival na njihove primarne družine

RAZISKOVALNA NALOGA

ŠIFRA: 120918

LETNIK: 3. LETNIK

Celje, marec 2024

»Dom pustila sem, družino«

»DOM PUSTILA SEM, DRUŽINO«

Kako je odhod žensk z Goriškega vplival na njihove primarne družine

RAZISKOVALNA NALOGA

ŠIFRA: 120918

LETNIK: 3. LETNIK

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2024

»Dom pustila sem, družino«

ZAHVALA

Zahvaljujemo se [REDACTED] prof., za usmerjanje, tehnično pomoč in podporo. Prav tako se zahvaljujemo [REDACTED] prof., za jezikovni pregled raziskovalne naloge, gospe [REDACTED] za pomoč pri prevodu povzetka ter ravnatelju [REDACTED] prof., za vso podporo in pomoč. Da je naloga dobila zares osebno noto, se zahvaljujemo gospe Barbari Zorn Pavlica, članici Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina, s katero smo izvedle intervju o usodi in zgodbah aleksandrink.

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	7
1 UVOD	9
1.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	9
1.2 CILJI IN HIPOTEZE	10
1.3 METODOLOGIJA	12
2 EGIPT IN SLOVENSKE DEŽELE V DRUGI POLOVICI 19. STOLETJA.....	14
2.1 EGIPT V PRIMEŽU IMPERIALNE POLITIKE EVROPSKIH VELESIL	14
2.1.1 VZROKI ZA IMPERIALIZEM	14
2.2 GOSPODARSKO STANJE V SLOVENSКИH DEŽELAH.....	16
2.3 V EGIPT PO ZASLUŽEK	17
3 ALEKSANDRINKE IN POSLEDICE NJIHOVEGA ODHODA OD DOMA.....	21
3.1 KDO SO ALEKKSANDRINKE	21
3.2 KAJ JE DRUŽINA?.....	24
3.3 PROCES VKLJUČEVANJA OTROKA V DRUŽBO	25
3.4 ODTUJENI ODNOSI V DRUŽINI.....	25
3.5 ALI SO RES VSI OTROCI ALEKSANDRINK OSTALI DOMA? GRE ZGOLJ ZA STEREOTIP?.....	27
3.6 VRNITEV MATERE V DOMOVINO.....	28
3.7 ODNOS DO ALEKSANDRINK MED NJIHOVIMI POTOMCI IN SOKRAJANI NEKOČ IN DANES.....	28
4 EMPIRIČNI DEL.....	30
4.1 DRUŠTVO ZA OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE ALEKSANDRINK	30
4.2 INTERVJU	31
5 RAZPRAVA	36
6 ZAKLJUČEK.....	39
7 VIRI IN LITERATURA	41
7.1 KNJIŽNI VIRI	41

»Dom pustila sem, družino«

7.2	SPLETNI VIRI.....	41
7.3	VIRI SLIK.....	43
8	PRILOGE.....	44
8.1	PRILOGA 1: PESEM: DOMOTOŽJE	44
8.2	PRILOGA 2: VPRAŠANJA ZA INTERVJU	46

KAZALO SLIK

Slika 1: Sueški prekop	15
Slika 2: Zemljevid Avstro-Ogrske	16
Slika 3: Migracije	20
Slika 4: Skupina aleksandrink.....	21
Slika 5: Aleksandrinke v parku	22
Slika 6: Družina	24
Slika 7: Aleksandrinka z otrokom	27
Slika 8: Aleksandrinka z otrokoma	27
Slika 9: Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina.....	31

POVZETEK

Družina je osnovna celica družbe, v kateri se razvijamo in odraščamo. Daje nam občutek varnosti, zaščite in pripadnosti. V krogu družine se oblikujejo močne vezi med družinskimi člani, od teh ima ključno vlogo pri razvoju in odraščanju otroka vez med materjo ter otrokom, ki se vzpostavi že v času nosečnosti. Pomanjkanje starševske ljubezni, predvsem matine bližine, lahko ima številne negativne posledice, ki vplivajo tako na otroka kot na celotno družino. Odtujene odnose v družini lahko povežemo s pojavom aleksandrink – mladih žensk z Goriškega, ki so se v drugi polovici 19. stoletja množično izseljevale v Egipt. Pri bogatih aristokratskih družinah so opravljale različna dela; bile so varuške, dojilje, kuharice, guvernante, vzgojiteljice, sobarice itd. Razlog njihovega odhoda je bil zaslužek, ki bi njim samim in njihovim družinam omogočil lepše življenje. Kljub temu da so dom mnogokrat zapuščale po sili razmer in iz plemenitih razlogov, so bile med domačini na slabem glasu. Otroci, možje in ostali družinski člani so se ob njihovem odhodu čutili zapuščene ter osamljene. Vselej pa ni bilo tako. Med aleksandrinkami so tudi take, ki so uspele svoje primarne družine z Goriškega pripeljati v Egipt in tam zaživeti novo, boljše življenje. Z Društvom za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink v Prvačini v Vipavski dolini, ustanovljenim leta 2005, so zgodbe aleksandrink ponovno oživele in so s pomočjo njihovih potomcev, sokrajanov ter ostalih zanesenjakov vse bolj znane tako v lokalnem kot širšem slovenskem okolju.

KLJUČNE BESEDE: aleksandrinke, Egipt, imperializem, migracije, družina, mama, otrok.

ABSTRACT

The family is the basic unit of society where we develop and grow. It provides us with a sense of security, protection, and belonging. Strong bonds are formed within the family circle, with the crucial role in the development and upbringing of a child being the bond between mother and child, established even during pregnancy. Lack of parental love, especially maternal closeness, can have numerous negative consequences affecting both the child and the entire family. Estranged relationships within the family can be linked to the phenomenon of »aleksandrinke« – young women from the Goriška region who mass-migrated to Egypt in the second half of the 19th century. In wealthy aristocratic families, they performed various roles: nannies, wet nurses, cooks, governesses, tutors, maids, etc. Their reason for departure was to earn money that would provide a better life for themselves and their families. Despite often leaving home out of necessity and noble reasons, they were often looked down upon by locals. Children, husbands, and other family members felt abandoned and lonely upon their departure. However, this wasn't always the case. Among the »aleksandrinke« were also those who managed to bring their primary families from the Goriška region to Egypt and start a new – better – life there. With the establishment of the Society for the Preservation of the Cultural Heritage of Aleksandrinke in Prvačina in the Vipava Valley in 2005, the stories of »aleksandrinke« have come alive again, gaining increasing recognition both locally and in the wider Slovenian community through their descendants, fellow countrymen, and other enthusiasts.

KEYWORDS: aleksandrinke, Egypt, imperialism, migrations, family, mother, child.

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Aleksandrinke so ženske z Goriškega, ki so se v 19. stoletju odpravile v njim takrat precej neznani svet – severnoafriško kolonialno državo Egipt. Njihova odločitev za odhod od doma je bila pogosto podprta s potrebo po zaslužku, ki bi omogočil preživetje njihovim družinam. A kaj ko oditi po zaslužek v tujino ne pomeni zgolj zapustiti domačega kraja ali lastne države, temveč tudi dolgotrajno oddaljenost od družine. Ker družina predstavlja posameznikovo primarno čustveno, socialno in intelektualno celico, ki je za otroka še toliko bolj pomembna, so imeli zlasti odhodi mater od doma za njihove potomce precejšnje posledice. Množičen pojav odhajanja žensk v Egipt – natančneje v mesto Aleksandrija – je tako v prvi vrsti vplival na njih same, vsekakor pa tudi na življenje njihove celotne družine.

Pojav aleksandrink in njihovo poznavanje med našimi sovrstniki smo raziskovalke spoznavale že v preteklem šolskem letu. Takrat nas je k raziskovanju prav te teme spodbudila ljudska pesem Lepa Vida, ki smo jo obravnavali pri pouku slovenščine. V pesmi se v prenesenem pomenu odraža življenje aleksandrink in njihovo trpljenje zaradi usode, ki jih je ob odhodu od doma doletela.

Ker nas je tema v vseh pogledih navdušila, smo se odločile, da z raziskovanjem nadaljujemo tudi letos. Tokrat smo poudarek raziskovanja prenesle na posledice, ki jih je ta oblika ženske migracije pustila predvsem na družinah aleksandrink in tudi njihovem širšem domačem okolju, kamor so se po krajšem ali daljšem obdobju odsotnosti vračale.

1.2 CILJI IN HIPOTEZE

Z raziskovalno nalogo želimo raziskati, kako je odhod žensk z Goriškega vplival na njihove primarne družine in s tem na odnose, ki so se skozi proces odseljevanja vzpostavljali z njimi. Svoje raziskovalne cilje smo zato razdelile v dve skupini. V prvo skupino smo uvrstile cilje, povezane z zgodovinskimi okoliščinami, ki so pripeljale do pojava aleksandrink, v drugo pa povezane z odnosi, ki so se zaradi odhoda aleksandrink v tujino oblikovali z njihovimi primarnimi družinami in tudi širšim okoljem.

V prvi sklop sodijo naslednji cilji:

- Spoznati zgodovinske okoliščine, ki so pripeljale do specifične ženske oblike izseljevanja.
- Spoznati pojem migracije in njegovo zgodovinsko pojavnost.
- Spoznati psihološke učinke odhoda matere na otroka.

V drugi sklop sodijo naslednji cilji:

- Spoznati vpliv odhoda aleksandrink na njihovo primarno družino.
- Raziskati odnos aleksandrink z njihovimi primarnimi družinami ob ponovnem snidenju.
- Podrobneje se seznaniti z individualnimi zgodbami aleksandrink.
- Ugotoviti, kakšen je bil odnos do aleksandrink med njihovimi potomci in sokrajani nekoč ter kakšen je danes.

Hipoteze glede na cilje prvega sklopa:

Hipoteza 1: Specifična ženska oblika izseljevanja je povezana s slabim gospodarskim položajem Goriško-Vipavskega prostora na eni in povečano potrebo po zaposlovanju žensk v Egiptu na drugi strani.

Hipoteza 2: Migracije povezujemo s selitvami prebivalstva in so konstanten zgodovinski pojav.

Hipoteza 3: Odhod matere negativno vpliva na psihološki razvoj in delovanje otroka.

Hipoteze glede na cilje drugega sklopa:

Hipoteza 4: Odhod aleksandrink v tujino je imel na primarno družino pozitiven materialni, a negativen čustveni vpliv.

Hipoteza 5: Ob ponovnem snidenju so bili odnosi med aleksandrinkami in primarno družino skrhani.

Hipoteza 6: Zgodbe aleksandrink so si med sabo zelo različne: nekatere tragične, druge navdihujoče.

Hipoteza 7: Nekoč je bil odnos do aleksandrink med njihovimi potomci in sokrajani negativnejši, kot je danes.

1.3 METODOLOGIJA

Temo »Dom pustila sem, družino« — kako je odhod žensk z Goriškega vplival na njihove primarne družine, smo raziskovale na podlagi raziskovalnega namena, ki smo ga določile po skupnem premisleku. Namen naloge je bil, da bi podrobneje raziskale, kako je odhod žensk vplival na njihove primarne družine, ki so jih ob odhodu zapustile doma. Raziskovalno nalogo smo posvetile raziskovanju razlogov za odhod aleksandrink v tujino in posledicam, ki jih je ta povzročil njihovi primarni družini, predvsem njihovim otrokom.

V tem uvodu v metodologijo bomo predstavile naš pristop k raziskavi, vključno z opisom raziskovalne naloge, izborom metod, postopkom zbiranja podatkov in analizo podatkov.

Raziskovanju vplivov aleksandrink na njihove primarne družine smo prilagodile izbiro raziskovanja virov in literature v prvem ter intervjuju v drugem delu.

Skladno z našimi cilji smo oblikovale tudi vsebino naše raziskovalne naloge. Prvi del temelji na raziskovanju razlogov za odhod žensk v Egipt. Pri tem smo podrobneje opisale gospodarsko stanje takratnega zaradi Sueškega prekopa razvijajočega se Egipta na eni in znotraj Avstro-Ogrske zaostalega agrarnega slovenskega prostora na drugi strani. Poleg omenjenega smo prvi del naloge posvetile tudi raziskovanju migracij. V nadaljevanju smo predstavile aleksandrinke, vzroke njihove izseljevanja, dela, ki so jih opravljala med bivanjem v Egiptu, in njihovo vrnitev domov.

V drugem delu teoretičnega raziskovanja smo se posvetile raziskovanju vpliva odhoda aleksandrink na njihove primarne družine. Da bi se seznanile z osnovnimi termini, povezanimi z našo temo, smo na začetku podale strokovni opis družine in njen pomen za primarno socializacijo ter navedle možne vplive materinega odhoda na otroka. V nadaljevanju smo temo povezale z aleksandrinkami in predstavile, kako so se domači odzvali na njihovo vrnitev v domovino ter kako je to vplivalo na njihove potomce in sovaščane. Na koncu smo dodale razlago, povezano z domnevnim stereotipom o aleksandrinkah kot ženskah, ki so za lastno ugodje zapuščale svoje družine oz. otroke in može.

V empiričnem delu raziskovalne naloge smo si pomagale z metodo intervjuja. Ker smo želele o življenju aleksandrink in vplivu njihovega odhoda na njihove primarne družine več izvedeti iz »prve roke«, smo se obrnile na Društvo za ohranjanje kulturne dediščine

aleksandrink v Prvačini. Navezale smo stik z gospo Barbaro Zorn Pavlica, podpredsednico društva, ki nam je prijazno priskočila na pomoč, in z njo smo po spletu izvedle intervju.

S pomočjo predelane literature ter intervjuvankinih odgovorov smo na koncu potrdile oziroma ovrgle naše hipoteze.

2 EGIPT IN SLOVENSKE DEŽELE V DRUGI POLOVICI 19. STOLETJA

2.1 EGIPT V PRIMEŽU IMPERIALNE POLITIKE EVROPSKIH VELESIL

Pojav aleksandrink povezujemo s procesom množičnega izseljevanja mladih žensk z Goriškega, s Tržaškega in iz ostalih delov Primorske v Egipt v drugi polovici 19. stoletja. Egipt je v tem času doživel pomembne politične in gospodarske spremembe, hkrati pa je postal arena rivalstva med različnimi evropskimi kolonialnimi velesilami (Francija in Velika Britanija), ki so se borile za politično ter gospodarsko prevlado nad njim. Za boljše razumevanje zgodovinskih okoliščin, ki so pripeljale do množičnega izseljevanja žensk v Egipt, je v nadaljevanju predstavljen proces imperializma, ki je imel ključno vlogo pri gospodarskem razvoju evropskih velesil. Ta je namreč v največji meri pripomogel k temu, da se je med na novo priseljeno evropsko aristokracijo v Egiptu pojavila potreba po novi delovni sili – predvsem ženskah, ki so se zaposlovale pri premožnih družinah.

Imperializem je politika pridobivanja in ohranjanja nadzora nad ozemlji zunaj lastnih meja z namenom pridobivanja političnega, ekonomskega ter vojaškega vpliva in s tem ustvarjanja vedno večjega imperija. Imperialistične države so si prizadevale širiti svoj vpliv na druge dele sveta z zasedbo ozemelj, ustanavljanjem kolonij, s trgovinskimi sporazumi in z drugimi oblikami gospodarske dominacije. Zelo tesno pa je povezan s procesom kolonializma, ki ga lahko opredelimo kot nadzor močnejše države nad šibkejšo državo ali ozemljem, kar izkorišča za svoje potrebe

2.1.1 VZROKI ZA IMPERIALIZEM

Širjenje ozemlja je pogosto povezano z željo po povečanju politične moči in vpliva. Med glavnimi evropskimi silami (Francija, Nemčija, Velika Britanija, Italija, Belgija) je potekalo politično tekmovanje za pridobitev kolonialnih ozemelj, še posebej v Afriki in Aziji.

Iskanje surovin, trgovinskih poti in novih trgovskih priložnosti je pogosto vodilo k imperialističnim osvajanjem. Kolonialne sile so si prizadevale pridobiti nadzor nad ozemlji, bogatimi z naravnimi viri, kot so dragocene kovine, minerali, les in drugi naravni viri.

Ključen vpliv na širjenje imperializma v 19. st. je imela industrijska revolucija – obdobje temeljnih gospodarskih, družbenih in tehnoloških sprememb, ki ga je zaznamoval prehod iz ročne proizvodnje in kmetijskih gospodarstev v moderno industrijsko družbo, ključni elementi pa so: tehnološki napredek, razvoj industrijskih tovarn, urbanizacija ... Je pomemben dejavnik, ki je prispeval k pospešenemu širjenju kolonialnih imperijev. Imperializem je postal način za zagotovitev surovin, trgovskih poti, trgovskih priložnosti in splošne ekonomske ter politične prevlade v času, ko so industrializirane države iskale nove načine za izpolnjevanje potreb svojega hitro rastočega gospodarstva. Afrika je bila do 19. stoletja najmanj raziskana celina, zato so se imperialni interesi omenjenih evropskih sil usmerjali in trli ravno na tem geografskem območju. Evropejce so v Afriki pritegnili človeški viri – trgovali so s sužnji, ki so jim predstavljali vir poceni delovne sile. Z industrijsko revolucijo v 19. stoletju pa je evropsko gospodarstvo zaradi potrebe po novih surovinah poseglo po naravnih virih – afriških nasadih in rudnikih.

Pozornost evropskih velesil je zelo pritegnil Egipt, bogat s kamnom za gradbeništvo in okrasje ter različnimi rudami. Imperialistični vplivi na Egipt so se pojavili v različnih obdobjih zgodovine, vendar je eno od ključnih obdobj, ki je močno zaznamovalo egiptovsko zgodovino, obdobje evropske kolonizacije in britanskega vpliva. V drugi polovici 19. stoletja so v času vladavine Ismaila Paše zgradili Sueški prekop, ki je omogočal lažji in hitrejši pomorski prevoz med Azijo ter Evropo. Egipt je padel v hude finančne težave. Kot odgovor na to so britanske in francoske banke prevzele nadzor nad egiptovskimi financami. Ko je Egipt leta 1882 odpovedal odplačevanje dolga, je Velika Britanija okupirala državo pod pretvezo vzpostavljanja reda in ohranjanja svojih finančnih interesov.

Slika 1: Sueški prekop

https://jkneptun.si/sites/default/files/sueski_prekop_pot.jpg

Po drugi svetovni vojni so se okrepila prizadevanja za neodvisnost. Britanski in francoski vpliv je oslabil, zlasti po Sueški krizi leta 1956, ko sta bili ti državi prisiljeni umakniti svoje vojaške sile iz Egipta pod mednarodnim pritiskom. V času odprtja Sueškega prekopa se je povečalo število evropskih podjetnikov v Egiptu, predvsem v Kairu in Aleksandriji, zaradi česar so se tam odprla nova delovna mesta. Med drugimi so tudi nekatere Slovenke odšle tja s trebuhom za kruhom.

2.2 GOSPODARSKO STANJE V SLOVENSКИH DEŽELAH

V obravnavanem času, povezanim s pojavom aleksandrink, je današnji prostor Republike Slovenije spadal v okvir Habsburške monarhije, od leta 1867 dalje preurejene v Avstro-Ogrsko monarhijo. Slovenske dežele so večinsko spadale v avstrijski del in so predstavljale njen južnejši del.

Slika 2: Zemljevid Avstro-Ogrske

<https://3.bp.blogspot.com/-DCuZ42XCZ6E/UUxDBGZbyHI/AAAAAAAAAB4/scviQ6g2x-0/s1600/Slika1.png>

Že s prej omenjenim pojavom industrializacije se je spreminjal način življenja ljudi, hkrati pa se je spreminjala tudi pokrajina, z njo pa mesta in podeželje. Z rastjo prebivalstva in širjenjem industrializacije so mesta začela hitro rasti. Ljudje so zapuščali zemljo in iskali delo v novih industrijskih središčih. Ustanavljali so kemične, tekstilne, usnjarske, prehranske in tobačne tovarne, papirnice, steklarne ter cementarne. Nastajale so železarne za predelovanje železove rude. Razvijali so se premogovniki (Zasavje), naši bogati gozdovi pa so omogočali napredek lesne industrije. Pomembno vlogo pri industrializaciji slovenskih dežel so prav tako igrale

železniške proge, ki so jih gradili s tujim kapitalom. Najpomembnejša je bila železniška proga Dunaj–Trst, imenovana tudi južna železnica, ki je tekla skozi slovensko ozemlje.

Podoba evropskih mest se je temeljito spremenila; prebivalstvo se je delilo na sloje, ki so določali položaj posameznika v družbi. Oblikovali so se trije sloji: meščani, delavci in kmetje.

Meščani so najbogatejši družbeni sloj, skrbeli so za zunanji videz in ugled družine. Živel so v mestih. Najbogatejši so si lahko privoščili služinčad. Delavci so nov družbeni sloj, ki je nastal zaradi industrializacije. Živel so v slabih higienskih in prostorskih razmerah. V tovarnah so delali tudi po 10 ur na dan in njihovi zaslužki so bili slabi. Kmetje so najštevilčnejši družbeni sloj. Živel so na podeželju in njihovo življenje je bilo vezano na letne čase ter opravila. Bivali so v skromnih bivališčih.

Kljub množičnem izseljevanju s podeželja pa je bila prevladujoča gospodarska panoga tega časa kmetijstvo. Gojili so krompir, pšenico, sadje, koruzo ... Napredek v gospodarstvu je potekal počasi, saj si kmetje niso mogli privoščiti nakupa strojev in umetnih gnojil. Prevladovala so posamezne majhne kmetije.

2. polovico 19. stoletja na Slovenskem zaznamujeta socialna stiska kmetov in propadanje kmetij. Vzrokov za ta pojav je več, med njimi visoki davki, odškodnina za zemljo, ki so jo morali plačati kmetje, cenejši tuji izdelki, prenaseljenost podeželja in zadolženost kmetov. Stisko so kmetje reševali na različne načine. Bodisi so si potreben denar sposojali pri vaških bogataših bodisi so celo prodajali svoje posesti, pri čemer so jih pogosto ogoljufali. Ena od možnosti pa je bila izseljevanje s podeželja v mesta ali v tujino.

Izseljevanje iz Slovenije je bilo v 19. in 20. stoletju pomemben pojav, ki so ga poganjali različni gospodarski, socialni in politični dejavniki. Vzorci izseljevanja so se v različnih obdobjih razlikovali, vendar so skupni spodbudni dejavniki vključevali gospodarske stiske, pomanjkanje priložnosti in v nekaterih primerih politično nestabilnost.

https://ucilnica.geps.si/pluginfile.php/3325/course/summary/Slovinci_v_19._stoletju.pdf

2.3 V EGIPT PO ZASLUŽEK

V prvem poglavju naloge so predstavljene zgodovinske okoliščine, ki so pripeljale do pojava migracij oz. izseljenstva. Eno od migracijskih oblik od 2. polovice 19. stoletja

naprej predstavljajo tudi aleksandrinke, zato bo v nadaljevanju pojasnjeno, kako stroka opredeljuje migracije, kakšni so vzroki zanje in v kakšnem obsegu so se ljudje v obravnavanem času izseljevali.

Ljudje so se zaradi najrazličnejših okoliščin od nekdaj preseljevali. Stari Grki so se iz matične dežele razselili po obalah Sredozemskega in Črnega morja, v srednjem veku so fevdalci organizirali kolonizacijo zunaj svojih zemljiških gospodstev, z odkritjem novih celin pa je postopno prišlo do vse bolj množičnih selitvenih valov v te dežele (Amerika, Avstralija, Nova Zelandija).

<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/world/20200624STO81906/raziskovanje-vzrokov-za-migracije-zakaj-ljudje-migrirajo> (2020)

Migracije so torej povsem naravni fenomen in v našem vse bolj povezanem svetu ena od značilnosti današnjega časa. Dojemamo jih kot enega največjih globalnih izzivov, pogosto pa jih povezujemo z »izrednim stanjem«, s »težavo«, pozabljamo pa, da so – kot je že bilo povedano – zgodovinski in družbeni strukturni pojav, ki pozitivno prispeva k skupnosti, v kateri živimo.

<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201902894.pdf>

Kot migranta opredeljujemo vsako osebo, ki se giblje ali se je gibala čez mednarodno mejo ali znotraj države zunaj svojega običajnega prebivališča, ne glede na njen pravni status, prostovoljno ali neprostovoljno gibanje, vzroke za gibanje ali dolžino bivanja. Migracije so tako lahko prostovoljne ali neprostovoljne (To so npr. begunci ali ljudje, ki v svoji državi ne najdejo možnosti za preživetje.), stalne ali začasne ter imajo različne vzroke. Nekateri ljudje se selijo zaradi iskanja dela, gospodarskih priložnosti, da bi se pridružili družini, ali zaradi študija (demografski in gospodarski dejavniki). Drugi se selijo, da bi se izognili konfliktom, preganjanju, terorizmu ali kršitvam človekovih pravic (družbeno-politični dejavniki). Spet tretji se selijo zaradi škodljivih učinkov podnebnih sprememb, naravnih nesreč ali drugih okoljskih dejavnikov (okoljski dejavniki).

https://www2.arnes.si/~o4osce/gradiva/geo/demografija/selitve_slo.html

Migracije pomembno prispevajo k vsem vidikom gospodarskega in družbenega razvoja po vsem svetu ter bodo kot take ključ do doseganja ciljev trajnostnega razvoja.

Po podatkih Mednarodne organizacije za migracije (IOM) o svetovnih migracijah iz leta 2021 je v svetu skoraj 281 milijonov migrantov (približno 3,6 % svetovnega prebivalstva), med njimi je 48 % žensk.

<https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/refugees-migration.html> (2023)

Vzrok za migracije so lahko pomanjkljive priložnosti v izvornih državah. V njih lahko povečajo razvoj in vlaganje vanje, po drugi strani pa zapolnijo luknje na trgu dela v državah gostiteljicah in prispevajo k razvoju v tranzitnih državah, preko katerih migranti potujejo. So močno orodje za zmanjševanje revščine – ne le za migrante osebno, temveč tudi za njihove družine in širše skupnosti.

<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201902894.pdf>

Največje odseljevanje s slovenskega ozemlja je bilo v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja. Za naše podeželje je bila tedaj značilna agrarna prenaseljenost, možnosti zaposlitve v industriji pa še skorajda ni bilo. Odhajali so predvsem v Ameriko. Odseljevanje je doseglo svoj vrh med leti 1880 in 1910. V istem času, ko se je prebivalstvo v sosednjih srednjeevropskih državah močno pomnožilo, je na ozemlju Slovenije poraslo le za nekaj odstotkov. Do druge svetovne vojne je tako odšlo v tujino okrog 400.000 ljudi, kar je znašalo okrog četrtno našega prebivalstva. S tem smo se uvrstili v sam vrh tistih evropskih narodov, ki so z odseljevanjem izgubili razmeroma velik delež svojih ljudi.

(CVIRN, 2012)

Med drugim pa so obstajale tudi specifične ženske oblike izseljevanja. Ženske iz Vipavske doline, s Krasa in z Goriškega so se izseljevale v Egipt, kjer so delale kot služkinje in dovilje (aleksandrinke). Že leta 1887 je bilo v Egiptu več kot 5000 slovenskih deklet. Egipt je hitro postal novo domovanje veliko Slovenkam.

<https://sola.amnesty.si/migracije> (2023)

Slika 3: Migracije

<https://www.unaslovenia.org/wp-content/uploads/2021/05/UNHCR-report-foto-UNHCR-Hollandse-Hoogte-Warren-Richardson-1024x448-1.jpg>

3 ALEKSANDRINKE IN POSLEDICE NJIHOVEGA ODHODA OD DOMA

3.1 KDO SO ALEKKSANDRINKE

Izraz aleksandrinke izhaja iz geografskega pojma – kraja Aleksandrija v Egiptu, kamor so se v drugi polovici 19. stoletja začela izseljevati kmečka in meščanska dekleta ter žene z Goriškega. Pot jih je vodila v Egipt, ker so se zaradi gradnje Sueškega prekopa tu naseljevali evropski kapitalisti in gradbeniki. Po odprtju prekopa leta 1869 se je povečalo število teh evropskih podjetnikov; naseljevali pa so se predvsem v Aleksandriji in Kairu. V te kraje so prihajali s svojimi družinami. V teh bogatih evropskih družinah so se Slovenske zaposlovale kot kuharice, sobarice, varuške, dojilje, guvernante, šivilje ... Slovenske ženske, imenovane kot »les goriciens, les slaves, les slovenes«, so bile znane kot dobre delavke, zato so bile med tujimi aristokrati zelo iskane.

Slika 4: Skupina aleksandrink

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008100213555369&src=mid

Tiste, ki so že delale, so urejale službo sestram, sestričnam, prijateljicam, sosedam, sovaščankam ... Zaslужek je bil dober – vsaj štirikrat večji kot v Trstu ali Gorici. Zaslужek, ki so ga ženske pošiljale domov, je bil namenjen preživetju družine, pozneje pa tudi šolanju otrok, izgradnji ali obnovi hiše oziroma gospodarskega poslopja. Denar so pošiljale po pošti ali pa so ga odnesli sorodniki in prijatelji, ki so potovali na obisk v domače kraje ali se za stalno vračali domov. Ker so se odnosi v družinskem krogu po vsakem odhodu vse bolj rahljali, je postala vrnitev vse težja. Nekatere so šle v Egipt le

enkrat, večinoma pa so se še vračale. Nemalo jih je delalo stran od doma in domovine vse svoje življenje.

Ko so se po spremembi oblasti v 50-ih letih 20. stoletja družine, pri katerih so delale, začele izseljevati iz Egipta, so jih pogosto vzele s seboj.

Vzrok, da so družino zapuščale ženske in ne moški, lahko pripišemo dejstvu, da so moški lažje in bolje opravljali delo na kmetiji, poleg tega pa so bile ženske v mnogo poklicih bolje zaposljive in so zato lažje dobile delo v tujini. Ženske je torej v svet pognala sila za preživetje njih samih oziroma njihove družine.

Življenje aleksandrink v Egiptu ni bilo prav lahko. Veliko večino je tlačilo domotožje, preganjale so jih misli o njihovih družinah in otrocih, ki so jih morale zapustiti. Čeprav je bilo težko, so med svojim življenjem v Egiptu pridobile ekonomsko samostojnost in tudi psihično neodvisnost, samozavest ter bogato znanje z različnih področij. Ker so v Aleksandriji opravljale delo varušek z otroki drugih kultur in religij, so pridobile veliko znanja o psihologiji ter vzgoji, ker pa so bile tudi guvernante in družabnice pomembnih gospa, so prevzele tudi višji status v družbi. Življenje v Aleksandriji je bilo torej veliko

aleksandrinkam
spoznavanja novih
različnih kultur ter
izboljšave
družbenega

priložnost
stvari in učenja
hkrati možnost
njihovega
statusa.

Slika 5: Aleksandrinke v parku

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sl/0/01/Aleksandrinke_v_parku.jpg

Aleksandrinke so bile poštene, pridne in vestne ženske. Ker so bile z otroki, ki so jih varovale, v stiku več kot njihova prava mati, so jim predstavljale nekakšno zavetje in osebo, ki so ji lahko vedno zaupali ter jim je bila ob strani v vsaki situaciji. Predstavljale so jim tudi trdno oporo in z njimi so ravnale kot z lastnimi otroki. S svojim ravnanjem so aleksandrinke hitro postale novi družinski člani aristokratskih družin, pri katerih so bile zaposlene.

V 2. polovici 20. stoletja je hitra in nepričakovana gospodarska in politična rast Egipta privedla do konca izseljevanja aleksandrink v Egipt.

Za aleksandrinke vrnitev v domovino ni bila lahka. Prilagoditi so se morale drugačnemu načinu življenja. V domovini je bil drugačen ritem dela in tudi opravljale so drugačna dela kot v Aleksandriji. Novo znanje, ki so ga pridobile, v domačem okolju ni bilo uporabno. Z njihovo vrnitvijo se jim je tudi spremenil status v družbi. Vrnile so se v dom, ki so ga zapustile, in veliko ljudi je nanje gledalo zviška.

Z vrnitvijo domov so nekatere izgubile polovico svojega življenja in njihovo trdo delo je pravzaprav šlo v nič. Izgubile so stik z družino, pri kateri so delale, in z otroki, ki so jih čuvale, s katerimi so ustvarile prav posebno vez. Najtežje pa se je bilo ob vrnitvi srečati z lastnimi otroki, ki so jih zapustile, ko so odšle v Aleksandrijo. Ti svojih mater namreč niso prepoznali in vez, ki jo imata otrok ter mama, sploh ni obstajala. Podobno težko je bilo tudi srečanje z njihovimi možmi. Vrnitev domov je veliko aleksandrinkam pustila rane. Boriti so se morale z drugačnim načinom življenja, prilagajanje spremembam pa je bilo dolgotrajno in zelo boleče.

(NOVAK in ŠOŠTARIČ, 2023)

Ker se v nadaljevanju želimo osredotočiti na raziskovanje odnosa med aleksandrinkami in njihovimi primarnimi družinami, bomo predstavile vlogo družine in primarnih odnosov, ki se vzpostavijo znotraj nje. Osredotočile se bomo na vlogo matere in kakšne so posledice njenega odhoda na otroka.

https://studentski.net/gradivo/ulj_fsd_sd1_psd_sno_zapiski_iz_knjige_psihologija_druzine_01 (VOGRINČIČ)

3.2 KAJ JE DRUŽINA?

Družina je osnovna in hkrati edina intimna človeška skupnost, ki omogoča najustreznejšo rast ter zorenje otrok, staršem in drugim odraslim članom pa tudi razvoj duhovne dimenzije osebnosti. Sodi med primarne dejavnike človekovega razvoja in oblikovanja osebnosti. Družina je večinoma na prvem mestu v življenju posameznika. V družinskem okolju deluje sklop tesno prepletenih dejavnikov, ki dajejo družini vzgojno moč. Glavni med njimi so: povezanost in spoznavanje znotraj družine ter prisrčna in zaupljiva narava moralno-psihološkega ozračja, ki ji daje poseben pečat starševska ljubezen. Slednja je tista posebna vsebina, ki povezuje družinske člane in daje posameznemu članu občutek varnosti ter zaščite. To je hkrati pogoj in sredstvo, da se razvija in oblikuje otrokova osebnost.

https://dijaski.net/gradivo/soc_sno_druzina_08

Slika 6: Družina

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008111209033739&src=mid

3.3 PROCES VKLJUČEVANJA OTROKA V DRUŽBO

Za razvoj osebnosti so odločilna prva življenjska leta oziroma zgodnje izkušnje, ki si jih otrok pridobi v družini. Ob tem poteka tudi vključevanje otroka v ožje in širše okolje, kar imenujemo primarna socializacija. Ta temelji na ljubezni staršev do otrok.

Socializacija je torej proces vraščanja posameznika v družbeno okolje. Delimo jo na primarno, sekundarno in terciarno, po mnenju nekaterih strokovnjakov pa v pozni starosti nastopi tudi kvartarna socializacija. Glede na temo našega raziskovanja se bomo podrobneje dotaknile primarne socializacije.

Primarna socializacija je izjemno pomembna, saj postavlja temelje za človekovo razumevanje sebe, drugih in družbe. V zgodnjih letih otroci razvijajo svojo identiteto skozi interakcijo s starši, skrbniki in drugimi pomembnimi osebami v svojem življenju. To vključuje razumevanje svojega spola, kulture, vrednot, prepričanj in družbenega položaja. Otroci se učijo, kako delovati in kako se vključiti v družbo tako, da opazujejo vedenje ter norme, ki jih vidijo v svojem okolju. K temu spada učenje družbenih vlog, kot so vloga starša, otroka, prijatelja, učenca itd., ter razumevanje družbenih norm, ki vplivajo na njihovo vedenje. Skozi primarno socializacijo otroci razvijajo socialne veščine, kot so komunikacija, empatija, sodelovanje, reševanje konfliktov in sposobnost sodelovanja v skupini. Te veščine so ključne za uspešno interakcijo v družbi. Odnosi, ki se vzpostavijo med otrokom in skrbnikom v zgodnjih letih, so ključni za nadaljnje oblikovanje odnosov v življenju posameznika. Ti odnosi oblikujejo temelje za razumevanje ljubezni, zaupanja, intimnosti in navezanosti. Skozi ta proces se otroci učijo družbenih norm in vrednot ter sprejemajo nekatere vrednote ter prepovedujejo druge. To je ključno za oblikovanje moralnega kompasa in etičnega razumevanja.

https://studentski.net/gradivo/ulj_fsd_sd1_psd_sno_zapiski_iz_knjige_psihologija_dru_zine_01 (VOGRINČIČ)

3.4 ODTUJENI ODNOSI V DRUŽINI

Preplet in medsebojno vplivanje različnih neugodnih razmer lahko privedeta do zmanjšanja vzgojne moči znotraj družine. Eden od dejavnikov so zagotovo odtujeni odnosi v družini, ki sovpadajo s pomanjkanjem starševske ljubezni, kar je povezano s težavami v čustvenem razvoju otroka. Te se lahko pojavijo, če otroka nenadoma ločimo od staršev, zlasti od matere. Mlajši kot je otrok, huje se odzove.

Kaj pomeni materin odhod za otroka in kako močno to vpliva nanj, bomo podrobneje razložile v nadaljevanju.

V obdobju devetih mesecev pred rojstvom in celo leto skupnega bivanja po rojstvu se ustvari med otrokom in materjo močna vez. Otrok mater potrebuje čustveno in fizično. Brez mamine topline ne razvijejo pravega odnosa do sebe. Otrok brez dobrega stika z materjo ne dobi občutka, da je svet varen prostor, kjer lahko čuti in ustvarja.

Na simbolni ravni je prvi odhod že rojstvo. Tedaj se otrok prvič telesno loči od matere, čeprav se njuna povezanost nadaljuje. Še nekaj časa je odvisen od nje, njene hrane, topline, sočutja. Doživlja njeno ugodje pa tudi stiske in strahove.

Otroci lahko doživijo vrsto čustev, vključno z žalostjo, jezo, zmedenostjo in zapuščenostjo. Nenadna odsotnost matere lahko vpliva na otrokovo sposobnost uravnavanja čustev in povzroči občutek zavrnitve. Otrok lahko ponotranji materin odhod kot odraz lastne vrednosti, kar vodi v zmanjšanje samospoštovanja. Lahko dvomi o svoji vrednosti in se bori z občutki neustreznosti. Izkušnja odhoda staršev lahko vpliva na otrokovo sposobnost zaupanja drugim. Morda ima težave z oblikovanjem varnih navezanosti in ohranjanjem zaupljivih odnosov v prihodnosti. Nekateri otroci lahko kažejo vedenjske težave, da bi izrazili svojo stisko. To se lahko kaže kot izigravanje, agresija, umik ali težave v šoli. Velikokrat občutijo nihanje razpoloženja in imajo težave pri obvladovanju stresa ter tesnobe. Lahko razvijejo izzive pri oblikovanju in vzdrževanju odnosov, saj lahko odsotnost matere vpliva na njihovo razumevanje medosebne dinamike.

(RETUZNIK in KRAJNC, 2010)

Čustveni pretres, ki ga povzroči materin odhod, lahko vpliva na otrokovo koncentracijo in učno uspešnost. Morda imajo težave z osredotočenostjo in motivacijo. Vpliv se lahko razširi v odraslo dobo in vpliva na sposobnost posameznika, da oblikuje zdrave odnose, zaupa drugim in učinkovito obvladuje svoja čustva.

Nenaden odhod matere je lahko travmatičen za otroka, kar lahko vodi do simptomov, povezanih s travmo, kot so nočne more, prebliski in hipervigilantnost. Otroci lahko razvijejo različne mehanizme obvladovanja, da se soočijo s čustvenim vplivom materinega odhoda. Nekateri se lahko umaknejo, drugi pa se lahko neprimerno obnašajo, da bi izrazili svojo stisko.

Ključnega pomena je, da se teh psiholoških premislekov lotimo z občutljivostjo in priznamo, da je vsak otrok edinstven. Podpora strokovnjakov za duševno zdravje, kot so psihologi ali svetovalci, je lahko neprecenljiva pomoč otrokom pri premagovanju psiholoških izzivov, povezanih z odsotnostjo matere. Poleg tega lahko ustvarjanje podpornega in negovalnega okolja v družini ter iskanje terapevtskih posegov prispeva k otrokovemu psihološkemu dobremu počutju.

https://studentski.net/gradivo/ulj_fsd_sd1_psd_sno_zapiski_iz_knjige_psihologija_dru_zine_01 (VOGRINČIČ)

Slika 7: Aleksandrinka z otrokom

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008100211163095&src=mid

Slika 8: Aleksandrinka z otrokoma

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008110514560490&src=mid

3. 5 ALI SO RES VSI OTROCI ALEKSANDRINK OSTALI DOMA? GRE ZGOLJ ZA STEREOTIP?

V nekaterih zgodbah je moč zaslediti, da niso vse matere aleksandrinke pustile svojih otrok doma na Goriškem, ampak so se po najboljših močeh trudile, da bi tudi v Egiptu lahko živele skupaj z njimi, in da je bilo primerov, ko so v Egiptu živele tudi družine aleksandrink, veliko.

Skupno življenje je bilo zelo odvisno od narave dela, ki so ga opravljali starši. Če je bila mati varuška ali sobarica pri družini, kjer je tudi stanovala, potem ni imela svojega lastnega doma, saj je delala in živela na delovnem mestu. To je zelo oteževalo skupno družinsko življenje. Zakonca sta morala živeti ločeno, vsak pri svojem delodajalcu: mož je bil pri eni družini zaposlen kot šofer, vrtnar ali je opravljal druga hišna dela, žena pa je pri svojih delodajalcih delala kot varuška ali sobarica. V takih primerih so svoje otroke z Goriškega vzeli k sebi, ko so bili dovolj stari za obiskovanje šole, kjer so imeli šolske internate, kar je bilo za priseljene družine zelo ugodno. Slovenski otroci so obiskovali italijanske, nemške in francoske osnovne šole. Tako se je tudi v Kairu in v Aleksandriji vzpostavilo nekakšno skupno družinsko življenje moža, žene in otroka – čeprav so stanovali ločeno, pa so bili vendarle povezani, saj so živeli v istem mestu in so se lahko pogosto obiskovali. Kadar so v Aleksandriji ali Kairu živele razširjene družine (nona, tete, bratranci in sestrične), se je otrok z Goriškega lahko pridružil tej skupnosti, četudi je njegova mati delala kot varuška in bivala pri gospodarjevi družini.

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2010020312445619 (KOPRIVEC, 2009)

3.6 VRNITEV MATERE V DOMOVINO

Zaradi hitrih in nepričakovanih gospodarskih ter političnih sprememb v Egiptu v 2. polovici 20. stoletja so se aleksandrinke začele vračati v domovino.

Vrnitev je bila za aleksandrinke zelo težka. A težka ni bila zgolj za njih, temveč tudi za njihove družine. Najbolj za otroke. Svojih mater nekateri sploh niso prepoznali, spet drugi pa se zanje niso zmenili. V njihovih očeh so bile le tuje ženske, ki so vse svoje življenje vzgajale otroke onkraj morja. Večina otrok ni razumela odhoda matere, ki je odšla po zaslužek, čeprav je to za njih in njihove družine pomenilo boljše življenje.

https://www.etno-muzej.si/files/etnolog/pdf/koprivec_osebne.pdf (KOPRIVEC, 2016)

3.7 ODNOS DO ALEKSANDRINK MED NJIHOVIMI POTOMCI IN SOKRAJANI NEKOČ IN DANES

Kar zadeva njihove potomce in sodržavljanke, je težko natančno raziskati njihovo usodo, saj so potomci aleksandrink živeli različna življenja in se razširili po različnih

delih sveta. Nekateri so se vrnil v svoje domove, medtem ko so drugi ostali v državah, kamor so se izselili njihovi predniki. Njihova izkušnja in vpliv na njihove potomce so lahko zelo raznoliki, odvisno od mnogih dejavnikov, vključno z njihovimi družbenimi, ekonomskimi in kulturnimi okoliščinami.

Danes mnogi poskušajo ohraniti spomin na aleksandrinke kot simbol njihovega poguma in odpornosti v težkih razmerah. Poleg tega se v različnih državah in regijah lahko opazi različna prizadevanja za ohranjanje njihove dediščine skozi literaturo, umetnost, raziskave, muzeje ter društva.

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2010020312445619 (KOPRIVEC, 2009)

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 DRUŠTVO ZA OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE ALEKSANDRINK

Ko smo s pomočjo svetovnega spleta iskale informacije o aleksandrinkah, smo našle na spletno stran Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink. Društvo ima sedež v Prvačini, vasi v Spodnje Vipavski dolini, ki velja za »prestolnico« aleksandrink. Med leti 1850 in 1940 je namreč več kot 500 žensk zapustilo Prvačino in odšlo na delo v egiptovski mesti Kairo in Aleksandrija.

Glede na ohranjene registre avstrijske ambasade v Kairu iz leta 1847 je takrat v Egipt prišla Ana Rupnik iz Vipave in v nadaljevanju poskrbela za transport več kot 20.000 žena v Egipt. Kot je znano, so aleksandrinke v Egipt odhajale iz takrat megalomanskega avstrijskega pristanišča Trst, ki jim je bil geografsko zelo blizu. Od doma so – kot smo že izvedeli – odhajale predvsem po zaslužek, ki so ga redno pošiljale tudi domov.

Kolonialna doba evropskih velesil se je zaključila s koncem druge svetovne vojne. Takrat je prenehala tudi potreba po ženski delovni sili v Egiptu, zato so tudi aleksandrinke počasi tonile v pozabo.

Leta 2005 pa so v že omenjeni Prvačini ustanovili društvo, ki je obudilo zanimanje za aleksandrinke. Poleg materialne dediščine (oblačila, posteljnina, prti, posoda, spominki, ...), ki se je »skrivala« v velikih potovalnih skrinjah na podstrežjih vipavskih hiš, so začeli obujati tudi nesnovno dediščino (zgodbe, pesmi, kulturo, hrano). Med prebiranjem pesmi se nas je še posebej dotaknila pesem z naslovom Domotožje avtorice Valerije Zorn. Tako smo se odločile, da verz iz omenjene pesmi uporabimo kot naslov naše naloge, saj se je vsebinsko ujemal s temo našega raziskovanja. Leta 2006 so v Hiši aleksandrink v Prvačini uredili tudi razstavni prostor s stalno razstavo o aleksandrinkah.

<https://www.youtube.com/watch?v=nk8ZITsldMs> (SAKSIDA, 2021)

Po osemletnih prizadevanjih je leta 2023 prišlo tudi do obnove Hiše aleksandrink v Prvačini. V prvi fazi so prenovili zunanost stavbe, streho, pročelje in vse zunanje stavbno pohištvo.

<https://www.rtv slo.si/kultura/dediscina/po-osmih-letih-prizadevanj-koncana-prva-faza-prenove-hise-aleksandrink-v-prvacini/687636> (PERVANJE, 2023)

Slika 9: Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina

https://www.novagorica.si/media/qcidzp3b/mong_odprt_jehisealeksandrink_09_11_23_fotoanaroic-33.jpg

Društvo ima lepo in bogato urejeno tudi spletno stran, na kateri poleg kontaktnih podatkov, s pomočjo katerih smo raziskovalke stopile v stik z njimi, najdemo zavihke, ki nazorno in podrobno predstavijo zgodovino aleksandrink ter njihovo dediščino, poleg pesmi, osebnih zgodb in oblačilne kulture tudi kuharske recepte ter fotogalerijo.

Da bi iz »prve roke« izvedele več o izbrani temi, smo opravile intervju z eno od članic društva, gospo Barbaro Zorn Pavlica. V nadaljevanju objavljamo intervju, v katerem nam je intervjuvanka predstavila aleksandrinke tako, kot jih doživljajo potomci in domačini krajev, iz katerih so aleksandrinke odhajale ter se vanje po mnogih letih, včasih desetletjih, tudi vračale.

4.2 INTERVJU

1. Prosimo, da se najprej na kratko predstavite in pojasnite, kako ste povezani z zgodbami aleksandrink.

Sem Barbara, rojena l. 1972 in živim v Prvačini, najbolj »aleksandrinski« vasi v Sloveniji. Sem članica Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink, ki skrbi za ohranjanje dediščine, in pa članica Društva žena Prvačine, ki ohranja spomin na aleksandrinke še z uprizarjanjem dramskih iger iz življenja aleksandrink. Kar nekaj nas

je članic obeh društev, ki med seboj tudi lepo sodelujeta. Tako kot večina sem tudi sama potomka aleksandrink iz Prvačine in okolice.

2. Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina je bilo ustanovljeno leta 2005. Kdo je bil pobudnik ustanovitve, kdo so člani društva in koliko jih danes šteje?

Društvo je bilo ustanovljeno novembra 2005 na pobudo potomcev aleksandrink v vasi. Prva predsednica je bila Deana Baša, podpredsednica pa Neva Leban. Če bi začela naštevati, bi morda koga izpustila in mu s tem naredila krivico, zato naj omenim le še člana upravnega odbora Petra Zorna, ki je aleksandrinkam posvetil precej časa z raziskovanjem tega fenomena. Rezultat je bila knjiga Aleksandrinke so prišle domov. Člani društva so ljudje, ki so povezani z aleksandrinkami tako ali drugače. Potomci aleksandrink iz bližnje okolice in od malo dlje, nekateri tudi rojeni v Egiptu.

3. Raziskovalke smo že v lanskem šolskem letu raziskovale tematiko aleksandrink in ugotovile, da ta pojav na naši šoli pozna le 26 % anketiranih dijakov. Člani in članice vašega društva pojav aleksandrink zagotovo zelo dobro poznajo. Koliko je po vaši oceni ta pojav poznan splošni populaciji vašega ožjega in širšega prostora? In kako je z mladimi? Bi lahko ocenili poznavanje aleksandrink med njimi?

V vasi je zavedanje o prisotnosti aleksandrink kar visoko, saj smo rasli in živeli s tem. Tudi v tistih družinah, kjer se o tem ni govorilo, se je zavedanje razširilo s pomočjo muzeja. Pozna ga praktično vsak, ki je povezan z našo vasjo. Tudi šola pripelje učence in dijake novogoriške gimnazije na ogled. Veseli smo prav vsakega, še posebej mladih.

4. Ker se želimo opreti na konkretne zgodbe aleksandrink, nas zanima, ali vam je znano, kako in zakaj so se ženske odločale za odhod v tujino. So jih družine pri tem spodbujale ali omejevale?

Ženske so šle v Egipt 's trebuhom za kruhom'. V Egipt zato, ker so tam imele možnost dobrega zaslužka. Pot do tja se je odprla ob izgradnji Sueškega prekopa, ko so se bogate evropske družine odselile v Egipt, največkrat v Aleksandrijo, zaradi dobrih poslovnih priložnosti, ki so se odprle ob Nilu. Dobili smo podatek, da je bila urna postavka v Egiptu tudi petkratnik v primerjavi s tisto v Trstu. Šle so zato, da so rešile hiše in posest pred propadom. S svojim delom so prispevale znaten delež pri ohranjanju domov in posesti. Po vzponu fašizma je italijanska država dvignila davke z

namenom, da slovenski živelj stisnejo v kot in jih tako posredno izrinejo z območja ob meji. Ženske so pomagale pri plačevanju davkov, kupile so hiše, vinograde in njive. Prispevale so znaten delež pri gradnji Sokolskega doma v vasi, ki so ga zgradili l. 1911. Obstaja poimenski seznam denarnih prispevkov, ki so ga ženske pošiljale za ta namen. Družine so ne samo spodbujale, ampak lahko rečemo da kar odločale, da je treba iti. O odhodu je v veliki večini odločala vsa družina. Mož, oče, mati ali tašča. Žal je tu prišlo do paradoksa, ker so jim potem večkrat očitali, ker so odšle.

5. Ali vam je znano, kako je odhod žena vplival na njihove može in kako odhod mater na njihove otroke?

Možje so se počutili ponižani in osramočeni, ker niso bili sposobni poskrbeti za družino, če lahko tako rečem. To je bila le patriarhalna družba, v kateri so bili moški gospodarji. Za otroke, ki so poslušali očitke, zgodbice, ki največkrat niso bile lepe, dostikrat izmišljene na račun njihovih mater, pa čustveno zelo travmatična izkušnja, ki jih je zaznamovala za vse življenje. Pa ne le njih, ampak tudi generacije njihovih otrok in naprej. Znan je podatek, da je v času, ko je bilo največ žensk v Aleksandriji, v vasi delovalo trinajst gostiln. In vse so dobro poslovale. Če se malo poetično izrazim, rečem, da so moški utapljali žalost z ženskim denarjem.

6. Iz literature je mogoče razbrati, da ženske ob vrnitvi iz tujine v svoji primarni družini niso bile najlepše sprejete. Kako so ti odhodi in nato vračanja vplivali na dinamiko medosebnih odnosov znotraj družin oz. tudi znotraj širše skupnosti?

Zagotovo odhajanja in vračanja niso prispevala k dobrim odnosom, ne znotraj družine, ne znotraj skupnosti. Tako ženske, ki so odhajale, kot moški in otroci, ki so ostajali doma, so se počutili izigrani in opeharjeni. Razum je govoril eno, srce pa drugo. Vedno je bilo odvisno od ljudi, ki so bili udeleženi v tem procesu. Npr. če so očetje, ki so ostali doma, lepo poskrbeli za otroke in jim mater opisovali v lepi luči ter niso gneva in jeze stresali na otroke, je bilo dosti lažje. Če otroci niso imeli niti očetov, da so npr. umrli ali pa tudi sami iskali delo v tujini, je bilo navadno težje. Čeprav so matere v večini pošiljale denar skrbnikom, so ob prihodu domov videli – tujke. Lepe gospe s klobučki, ki niso spadale v njihov svet. Hkrati pa tako zelo hrepeneli po mami.

7. Ali vam je poznano, kakšni so bili odnosi med aleksandrinkami in otroki v Aleksandriji, ki so jim bile dojilje, varuške, guvernante? So z njimi ohranjale stike tudi po odhodu v domovino?

Navadno so bili ti otroci zelo navezani na varuške, guvernante, dojilje. Poznamo precej primerov, ko je ženska, ki je prišla služiti k hiši, odhajala in se vračala vedno k istim. Je šla domov, pa so ji pisali, naj se vrne, ker njihov otrok joče za njo. In je pošel denar, ona pa nazaj. Takrat so bili žalostni ti otroci. Ker so se ravno navadili na mamo. In tako večkrat. Ti otroci so zgubili občutek varnosti.

8. Ali je morda kdaj prišlo tudi do povezav med otroki aleksandrink v domovini in tistimi, ki so jih vzgajale v tujini? So se med sabo poznali? So se morda obiskovali?

Otroci iz Egipta so bili navezani na varuške bolj kot na svoje mame. Vemo, da so aleksandrinke hodile na potovanja s svojimi egiptovskimi družinami. Imeli so jih za svoje. Če so prišli v Evropo, so tako včasih mimogrede prišle še na obisk domov. Vemo za primer, ko so prišli v Benetke in spotoma obiskali še aleksandrinkino družino. Kakšna žalost, ker mama ni prišla sama k svojim otrokom, ampak je s sabo pripeljala še svoje varovance! In potem odšla z njimi. Lastni otroci so se čutili zapostavljeni. Mama pa je morala biti močna in ni smela pokazati svoje žalosti. Po revoluciji v začetku 50-ih let dvajsetega stoletja oziroma do leta 1956 so se aleksandrinke, tako kot vsi tujci, morale izseliti iz države. Poti marsikatero družine in hišnih pomočnic, varušk so se takrat ločile. In ženske, ki so prišle domov in niso ostale pri bogatih družinah, so po tem obiskovali njihovi delodajalci, predvsem pa otroci, ki so v tem času že odrasli. Nekateri so se tudi spoznali s tukajšnjimi otroki.

9. Kot članica društva gotovo poznate mnogo zgodb aleksandrink. Nam lahko zaupate kakšno izmed zanimivejših?

Lahko vam povem eno, ki sem jo jaz doživela. Ko sem bila otrok, je k nam večkrat prišla na obisk očetova teta, ki je bila aleksandrinka. Rojena je bila leta 1895. Leta 1982 so v vasi napeljevali kabel za telefon. Zbirali so prijave, katere hiše bi želele telefonski priključek. Moji starši so telefonski priključek naročili, vnuka tete, ki sta bila istih let kot moj oče, pa ne. In teti Pepci to ni šlo v račun. Pogovarjali sta se z mojo mamo in teta aleksandrinka je rekla: »Joj, naš ni naročil telefona. Ma ne eden ne drugi. Mi smo leta '32 v Egiptu imeli telefon, oni danes pa ne. Ma ne vejo, kako je to fajn! Jooj, vi ste naredili pametno, da ste ga vzeli!«

10. Zgodbe aleksandrink so si med sabo različne. Koliko so aleksandrinke pripovedovale o njih? Jim je bilo težko govoriti o svojih izkušnjah? Kaj pa njihovi otroci, sorodniki in vsi, ki so ali ste del teh zgodb: kako jih doživljate in pripovedujete dalje?

Moralo je preteči veliko časa, da so ženske začele govoriti. Nekatere niso spregovorile nikoli. Med sabo so se pogovarjale, vendar so, ko se je kdo približal, utihnile ali pa začele govoriti v katerem izmed jezikov okolja, v katerem so delale. Otroci so večkrat bolj kot vse čutili zamero do svojih mater. Predvsem kot odrasli. Večkrat sem želela spodbuditi svojo nono, da bi mi kaj povedala o svoji mami aleksandriniki, vendar nisem nikoli prišla več kot do par besed. Njena mama, moja prababica je odšla, ko je bila nona, najmlajši otrok, še zelo majhna. »Ti nimam kaj povedat,« mi je rekla. Res pa je, da je svojo mater prvič in zadnjič srečala okrog štiridesetega leta. Nekateri ljudje so razumeli položaj, v katerem so bile aleksandrinke, ne pa vsi. Tudi sama sem večkrat slišala, vendar ga je po moje najbolje preslišati, ker nekateri ne razumejo, drugi pa ne želijo razumeti. Zdaj so aleksandrinke že umrle. Čas je naredil svoje. Zato lažje govorimo, ker gledamo na stvari s časovne distance.

11. Na koncu nas zanima, ali menite, da so aleksandrinke dovolj in primerno predstavljene splošni slovenski populaciji. Kakšen interes za poznavanje te tematike prepoznavate v vašem društvu?

Slovenski populaciji po moje niso dovolj poznane. O tem fenomenu se je glasneje začelo govoriti šele pred dobrimi tridesetimi leti. Do takrat pa razen tistih, ki so bili neposredno povezani z zgodbami, za to ni vedelo veliko ljudi. Aleksandrinke praktično šele zdaj dobivajo pravo mesto in položaj v družbi. Položaj častnih žensk, ki so žrtvovale svoja najboljša leta življenja, da so olajšale življenje drugim.

5 RAZPRAVA

Z raziskavo smo naše hipoteze potrdile ali ovrgle. Prišle smo do naslednjih ugotovitev:

HIPOTEZA 1: Specifična ženska oblika izseljevanja je povezana s slabim gospodarskim položajem Goriško-Vipavskega prostora na eni in povečano potrebo po zaposlovanju žensk v Egiptu na drugi strani.

V 19. stoletju se je zaradi spremenjenih gospodarskih razmer in tako tudi družbeno-političnih sprememb začela spreminjati vloga žensk v »novem svetu«. Del tega dogajanja je fenomen aleksandrink — žensk z Goriškega, ki so se kot kuharice, sobarice, varuške, dojilje, guvernante, šivilje idr. zaposlovale pri bogatih evropskih družinah v Egiptu. Domovino so zapustile, saj je bil položaj slovenskega kmeta na tem območju zelo slab. Drugi razlog pa je bilo odprtje Sueškega prekopa leta 1869 in uveljavitev novih plovni poti, kar je ponujalo nove možnosti zaposlitve ter s tem vzbujalo upanje na boljše življenje. V Egipt so odšle, saj je bil zaslužek tam dober — vsaj štirikrat večji kot v Trstu ali Gorici; ta denar so pošiljale domov svoji družini.

Hipotezo 1 smo potrdile, saj smo skozi raziskovanje fenomena aleksandrink ugotovile, da so iz domovine odšle zaradi gospodarske nestabilnosti in to v Egipt, saj jim je zaposlitev v Egiptu prinesla dovolj denarja, da so lahko omogočile boljše življenje družini z Goriškega.

HIPOTEZA 2: Migracije povezujemo s selitvami prebivalstva in so konstanten zgodovinski pojav.

Že od nekdaj se ljudje preseljujejo. Na to vplivajo demografski in gospodarski dejavniki, družbeno-politični dejavniki ter okoljski dejavniki. Migracije so tako povsem običajen pojav.

Hipotezo 2 smo potrdile, saj se ljudje zaradi najrazličnejših okoliščin že od nekdaj preseljujejo.

HIPOTEZA 3: Odhod matere negativno vpliva na psihološki razvoj in delovanje otroka.

V otrokovem razvoju so ključnega pomena prva leta njegovega življenja. Takrat se vzpostavijo družinske vezi, najmočnejša pa je vez med otrokom in materjo, saj se ta vzpostavi že pred njegovim rojstvom. Mama mu daje občutek varnosti in topline. Če

se vez pretrga, lahko to negativno vpliva na razvoj otroka, predvsem s psihološkega vidika. Otrok lahko ima zaradi materine neprisotnosti občutek osamljenosti, žalosti in praznine, lahko je čustveno nestabilen ter agresiven, učni uspeh je pogosto slabši, ta travmatični dogodek ga spremlja skozi vse življenje.

Hipotezo 3 smo potrdile, saj smo skozi raziskovanje psihološkega vidika povezanosti matere in otroka ugotovile, da imajo odtujeni odnosi v družini negativne posledice na otroka.

HIPOTEZA 4: Odhod aleksandrink v tujino je imel na primarno družino pozitiven materialni, a negativen čustveni vpliv.

Aleksandrinke so v tujino odhajale predvsem zaradi potrebe in želje po zaslužku. Denar, ki so si ga s svojim delom prislužile, so pošiljale domov. S poslanim denarjem so družine lahko plačevale davke, obnavljale in vzdrževale gospodarska poslopja, otroci so se lahko šolali. S tem so jim omogočile lepše življenje. A kaj ko družine pogosto na to niso gledale zgolj pozitivno. Odhod jih je čustveno pretresel, saj so se morale prilagoditi novemu življenju, življenju brez matere. Nekatere pa so svojo družino odpeljale s sabo v Egipt in tako na drugi strani morja skupaj z njo zaživele novo življenje.

Hipotezo 4 smo delno potrdile, saj so nekatere ženske s svojim odhodom in delom v tujini priskrbele denar, s katerim so družini omogočile boljše finančno stanje, hkrati pa v njih vzbudile občutek praznine zaradi nenadnega odhoda; spet druge pa so svoji primarni družini omogočile življenje v Egiptu, s čimer so preprečile odtujene odnose znotraj družine.

HIPOTEZA 5: Ob ponovnem snidenju so bili odnosi med aleksandrinkami in primarno družino skrhani.

Vrnitev mater v domovino je bila težka tako za njih, kot za njihove družine. Znova so se morale prilagoditi drugačnemu načinu življenja, saj se je ta zelo razlikoval od tistega, ki so ga bile vajene v Egiptu. Zapustiti so morale otroke, za katere so skrbele in z njimi oblikovale posebno vez, hkrati pa so morale ponovno pridobiti zaupanje svoje primarne družine. Občutki ob vrnitvi znotraj družin so bili različni. Na to je vplivalo več dejavnikov, kot npr. kako so otrokom drugi družinski člani predstavili odhod matere, izguba drugih družinskih članov, ki so prevzeli vlogo matere v njihovih očeh.

Hipotezo 5 smo potrdile, saj je dolgotrajna odsotnost matere skrhala odnose znotraj družine.

HIPOTEZA 6: Zgodbe aleksandrink so si med sabo zelo različne: nekatere tragične, druge navdihujoče.

Toliko kot je aleksandrink, toliko je različnih zgodb. Kljub dobremu namenu in ljubezni do svoje družine je okolica na njihov odhod pogosto reagirala negativno. Nekateri otroci so do svojih mater čutili zamero, predvsem ko so odrasli. Ti otroci so tako ostali brez matere, saj je v oddaljenem kraju skrbela za tuje otroke. A vse zgodbe niso bile žalostne. Nekatere so si v Egiptu ustvarile novo življenje, poročale so se in imele otroke, spet druge pa so v Egipt pripeljale svojo primarno družino z Goriškega, da so skupaj zaživel novo življenje. Skozi leta pa so se potomci aleksandrink in njihove družine naselili tudi drugod po svetu.

Hipotezo 6 smo potrdile, saj je zgodba vsake aleksandrinke drugačna in s tem edinstvena.

HIPOTEZA 7: Nekoč je bil odnos do aleksandrink med njihovimi potomci in sokrajani negativnejši, kot je danes.

Podatki kažejo, da je bil odnos potomcev in sokrajanov do aleksandrink v času trajanja migracij res precej negativen, težko pa bi sodili, kakšen je danes, saj bi morali za to narediti obsežnejšo in temeljitejšo raziskavo. Vsekakor pa med domačini Prvačin obstaja interes za obuditev zgodb aleksandrink na pozitiven način. Ustanovitev Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink, film Metod Pevca *Aleksandrinke* in mnogi objavljeni strokovni ter poljudni članki na to temo kažejo na pozitiven odnos do aleksandrink in željo po obujanju njihovih zgodb. Tudi intervjuvanka te raziskovalne naloge, ga. Barbara Zorn Pavlica, je izrazila namero, da se aleksandrinke prikaže v pravi luči, torej kot ženske, »*ki so žrtvovale svoja najboljša leta življenja, da so olajšala življenje drugim.*«

Hipotezo 7 smo delno potrdile, saj na podlagi podatkov, ki smo jih pridobile z raziskovanjem, težko primerjamo, kako se je odnos do aleksandrink spreminjal skozi čas.

6 ZAKLJUČEK

Raziskovalke smo se po lanskem raziskovanju pojava aleksandrink letos ponovno lotile te teme – z željo, da poglobimo in nadgradimo njeno poznavanje. V lanski raziskovalni nalogi smo predstavile življenje in delo aleksandrink ter njihovo poznavanje med našimi sovrstniki. Ugotovile smo, da so bile aleksandrinke močne ženske slovenske zgodovine, ki pa so med mladimi malo poznane.

V letošnji raziskovalni nalogi smo se dotaknile odnosov med aleksandrinkami in njihovimi primarnimi družinami ter ugotovljale, kako je odhod teh žensk v tujino vplival nanje in na njihovo bližnjo okolico (družino, sokrajane). Aleksandrinke so bile primorane zapustiti svoje može in otroke zaradi potrebe po zaslužku, ki bi njim samim ter njihovim družinam omogočil lažje in boljše življenje. Odločitev za odhod je bila zelo težka in je zaznamovala tako življenje aleksandrink kot njihovih družin. Kljub dobrim namenom in požrtvovalnosti so se otroci z materinim odhodom težko soočali. Počutili so se izdane in zavržene. Kot odrasli so svojim materam zamerili, da so jih zapustile, še posebej pa jih je prizadelo, da so v tujini skrbele za druge otroke. Odtujeni odnosi so imeli močan vpliv na psihološki razvoj otrok.

Aleksandrinke pa so bile deležne tudi kritike okolice. Za večino aleksandrink je bila vrnitev iz Egipta domov boleča. Čeprav je šlo za njihovo domače okolje, jim je po letih odsotnosti postalo tuje. Znova so se morale prilagoditi drugačnemu načinu življenja in si pridobiti zaupanje ter ljubezen domačih in okolice. Težko je bilo tudi za družino, predvsem za otroke; nekateri svojih mater ob prihodu niso prepoznali, drugi pa so nanje gledali kot na tuje ženske. Težko so jim odpustili in jih sprejeli kot mame. Vendar vse zgodbe niso take. Nekatero žensko so na pot v Egipt odšle skupaj z družino in v tujini skupaj z njo zaživele boljše življenje.

Specifična ženska migracija v podobi aleksandrink predstavlja pomemben del slovenske zgodovine, vendar se o njej malo govori. Že z lansko raziskovalno nalogo smo s pomočjo ankete med dijaki Gimnazije Celje – Center ugotovile, da je število anketirancev, ki za pojav aleksandrink še niso slišali, veliko. V zadnjih desetletjih so se zgodbe aleksandrink sicer začele obujati, a menimo, da v našem lokalnem okolju še niso dovolj prepoznane.

Menimo, da bi to temo morali podrobneje obravnavati in se o njej pogovarjati z dveh vidikov. Po eni strani je danes popolnoma samoumevno, da otroci živimo skupaj s starši in se premalo zavedamo, da je to privilegij, ki ga niso deležni vsi otroci – zlasti pa ni bilo tako v zgodovini. Po drugi strani pa bi želele prispevati k razumevanju aleksandrink kot tistih žensk, ki so bile zaradi specifičnih zgodovinskih in gospodarskih okoliščin primorane zapuščati svoje družine.

V Prvačini, najbolj »aleksandrijski« vasi na Slovenskem, se Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink trudi predstavljati njihove raznotere zgodbe. Tudi same smo z njihovo pomočjo poglobile poznavanje fenomena aleksandrink, predvsem pa prišle v neposreden stik z zgodbami njihovih potomcev in tako »na lastni koži« podoživele njihovo zgodovino.

7 VIRI IN LITERATURA

7.1 KNJIŽNI VIRI

CVIRN, Janez.: Zgodovina 3. Učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana : DZS, 2012, (str. 159)

NOVAK, Ana in ŠOŠTARIČ, Nina. Raziskovalna naloga. Celje: 2023. Aleksandrinke in njihovo poznavanje med dijaki Gimnazije Celje – Center.

RETUZNİK B., Ana in KRAJNC, Metka: V krogu življenja. Pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju. Velenje: ModART, 2010, (str. 215 – 230). ISBN 978-961-6716-04-8

7.2 SPLETNI VIRI

SAKSIDA, Ivo. 2021. Aleksandrinke so prišle domov. Slovenija: 2021. (Citirano: 17. 2. 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://www.youtube.com/watch?v=nk8ZITsldMs>

PERVANJE, Andrej. 2023. Po osmih letih prizadevanj končana prva faza prenove hiše aleksandrink v Prvačini. 2023. (Citirano 11. 1. 2024) Dostopno na spletnem naslovu:

<https://www.rtv slo.si/kultura/dediscina/po-osmih-letih-prizadevanj-koncana-prva-faza-prenove-hise-aleksandrink-v-prvacini/68763>

Kolonizacija v 19. stoletju. Seminarska naloga. Ljubljana: 2004. (Citirano 17. 12 . 2023) Dostopno na spletnem naslovu:

https://dijaski.net/gradivo/zgo_ref_kolonizacija_v_19_stoletju_s_poudarkom_na_afriki_01

MIHELJ, Tina. 2008. Zgodovina aleksandrink. 2008. (Citirano 17. 12. 2023). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://www.aleksandrinke.si/aleksandrinke/zgodovina/>

Svetovni kolonialni imperiji – kako je imperializem spremenil podobo sveta. (Citirano 17. 1 . 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/457303/mod_resource/content/0/Imperializem.pdf

Imperializem – tekma med velesilami. 2015. (Citirano 18. 1. 2024). Dostopno na spletnem naslovu: https://dijaski.net/gradivo/zgo_sno_imperializem_01

Življenje Slovencev v 2. polovici 19. stoletja. Ljubljana. (Citirano 15. 12. 2023).

Dostopno na naslovu:

https://ucilnica.geps.si/pluginfile.php/3325/course/summary/Slovinci_v_19._stoletju.pdf

MIGRACIJE – ZAKAJ RAVNO SLOVENIJA?. Raziskovalna naloga. (Citirano 17. 12. 2023). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201902894.pdf>

Amnesty International – Šola človekovih pravic. (2023) Ljubljana: Amnesty International Slovenije. (Citirano 19. 12. 2023). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://sola.amnesty.si/migracije>

United Nations Information Service. (2023) Dunaj: Organizacija združenih narodov.

(Citirano 19. 12. 2023). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/refugees-migration.html>

Evropski parlament. (2020) Ljubljana: Novice (Evropski parlament).

(Citirano 7. 1. 2023). Dostopno na spletnem naslovu:

<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/world/20200624STO81906/raziskovanje-vzrokov-za-migracije-zakaj-ljudje-migrirajo>

VOGRINČIČ, Gabi. Psihologija družine. (Citirano 16. 2. 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

https://studentski.net/gradivo/ulj_fsd_sd1_psd_sno_zapiski_iz_knjige_psihologija_druzine_01

Družina – opredelitev in pomen. Citirano 16. 2. 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

https://dijaski.net/gradivo/soc_sno_druzina_08

KOPRIVEC, Daša. 2009. Pričevanja otrok aleksandrink o življenju v Egiptu v prvi polovici 19. stoletja. (Citirano 18. 2. 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2010020312445619

KOPRIVEC, Daša. 2016. Osebne zgodbe o življenju v Egiptu in doma. (Citirano 21. 2. 2024). Dostopno na spletnem naslovu:

https://www.etno-muzej.si/files/etnolog/pdf/koprivec_osebne.pdf

7.3 VIRI SLIK

[1] Sueški prekop. Citirano 14. 2. 2024 iz

https://jknepun.si/sites/default/files/sueski_prekop_pot.jpg

[2] Zemljevid Avstro-Ogrske. Citirano 1. 3. 2024 iz

<https://3.bp.blogspot.com/-DCuZ42XCZ6E/UUxDBGZbyHI/AAAAAAAAAB4/scviQ6g2x-0/s1600/Slika1.png>

[3] Migracije. Citirano 17. 12. 2023 iz

<https://www.unaslovenia.org/wp-content/uploads/2021/05/UNHCR-report-foto-UNHCR-Hollandse-Hoogte-Warren-Richardson-1024x448-1.jpg>

[4] Skupina aleksandrink. Citirano 27. 2. 2024 iz

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008100213555369&src=mid

[5] Aleksandrinke v parku. Citirano 17. 12. 2023 iz

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sl/0/01/Aleksandrinke_v_parku.jpg

[6] Družina. Citirano 24. 2. 2024 iz

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008111209033739&src=mid

[7] Aleksandrinca z otrokom. Citirano 5. 12. 2023 iz

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008100211163095&src=mid

[8] Aleksandrinca z otrokoma. Citirano 5. 12. 2023 iz

https://www.aleksandrinke.si/mma_bin.php?id=2008110514560490&src=mid

[9] Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina. Citirano 2. 3. 2024 iz

https://www.novagorica.si/media/qcjdzp3b/mong_odprtjihisealeksandrink_09_11_23_fotoanarojc-33.jpg

8 PRILOGE

8.1 PRILOGA 1: PESEM: DOMOTOŽJE

Valerija Zorn

Domotožje

Morje širo, ki me pelješ
tja v neznani kraj,
Dom pustila sem družino,
Bogve če sploh se vrnem še nazaj.

O, preljuba vas Prvačna,
mili moj ti rodni kraj,
zdaj na tujem tu razmišljam,
kdaj se vrnem spet nazaj,
v moj prelepi rojstni kraj.

Otročičke sem pustila,
hrano sem od ust jim vzela.
Lačna usta so jokala,
tuja usta so hlatala.
Solza je na njih kapala,
Kaj za denar sem sve prestala.

Otrokom vedno sem pisala,
vse na svetu zdaj bi dala,
da pri vas bila bi zmeraj,
še na vas misleča mama.

Vrni, vrni se o mati,
prošnja malčkov je bila,
A, zaman !
Prošnji nisem mogla se odzvati,
Za denar sem mogla tu ostati.

Hitro leta so minila,
dan prišel je,
ko domov sem se vrnila.
Čudno sem se počutila,
med odraslimi otroci.
Kakor tujka sem bila,
Saj prav majhne sem pustila,
Za njih mati, le v pismih sem bila.

(Recitacija na prireditvi za starejše občane leta 1984. Op. T. Š. B.: Pesem je v obliki, kot jo najdemo na spletni strani društva.)

8.2 PRILOGA 2: VPRAŠANJA ZA INTERVJU

Spoštovani, smo [REDAKTIRANO] dijakinje 3. letnika [REDAKTIRANO]. Ker smo se v letošnjem šolskem letu lotile pisanja raziskovalne naloge na temo aleksandrink, se na Vas obračamo s prošnjo za izvedbo intervjuja. Kot poznavalko te tematike Vas vljudno prosimo, če pisno odgovorite na spodaj zastavljena vprašanja. Poudarek naše raziskovalne naloge je na vplivu odhoda aleksandrink v tujino na njihove primarne družine. Vnaprej se Vam zahvaljujemo za sodelovanje.

VPRAŠANJA:

1. Prosimo, da se najprej na kratko predstavite in pojasnite, kako ste povezani z zgodbami aleksandrink.
2. Ste članica Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina. Društvo je bilo ustanovljeno leta 2005. Kdo je bil pobudnik ustanovitve, kdo so člani društva in koliko jih danes šteje?
3. Raziskovalke smo že v lanskem šolskem letu raziskovale tematiko aleksandrink in ugotovile, da ta pojav na naši šoli pozna le 26 % anketiranih dijakov. Člani in članice vašega društva pojav aleksandrink zagotovo zelo dobro poznajo. Koliko je po vaši oceni ta pojav poznan splošni populaciji vašega ožjega in širšega prostora? In kako je z mladimi? Bi lahko ocenili poznavanje aleksandrink med njimi?
4. Ker se želimo opreti na konkretne zgodbe aleksandrink, nas zanima, ali vam je znano, kako in zakaj so se ženske odločale za odhod v tujino. So jih družine pri tem spodbujale ali omejevale?
5. Ali vam je znano, kako je odhod žena vplival na njihove može in kako odhod mater na njihove otroke?
6. Iz literature je mogoče razbrati, da ženske ob vrnitvi iz tujine v svoji primarni družini niso bile najlepše sprejete. Kako so ti odhodi in nato vračanja vplivali na dinamiko medosebnih odnosov znotraj družin oz. tudi znotraj širše skupnosti?
7. Ali vam je poznano, kakšni so bili odnosi med aleksandrinkami in otroki v Aleksandriji, ki so jim bile dojiteljke, varuške, guvernante? So z njimi ohranjale stike tudi po odhodu v domovino?

8. Ali je morda kdaj prišlo tudi do povezav med otroki aleksandrink v domovini in tistimi, ki so jih vzgajale v tujini. So se med sabo poznali? So se morda obiskovali?

9. Kot članica društva gotovo poznate mnogo zgodb aleksandrink. Nam lahko zaupate kakšno izmed zanimivejših?

10. Zgodbe aleksandrink so si med sabo različne. Koliko so aleksandrinke pripovedovale o njih? Jim je bilo težko govoriti o svojih izkušnjah? Kaj pa njihovi otroci, sorodniki in vsi, ki so ali ste del teh zgodb: kako jih doživljate in pripovedujete dalje?

11. Na koncu nas zanima, ali menite, da so aleksandrinke dovolj in primerno predstavljene splošni slovenski populaciji. Kakšen interes za poznavanje te tematike prepoznavate v vašem društvu?